

La fatiga política del debat estatutari, amb uns resultats magres, i les evidències constants d'unes infraestructures obsoletes per la deixadesa de l'administració estatal, amb col·lapses ferroviaris i viaris, amb apagades elèctriques, aeroports lligats de mans i peus... han anat posant la política catalana en un atzucac on es fa palès que allò que s'havia anomenat l'«oasi català» era un miratge.

L'abstenció electoral és un fenomen relativament habitual en les democràcies consolidades. Però és evident que, més enllà d'aquesta interpretació, els índexs creixents de l'abstencionisme i del vot cap a opcions no tradicionals (vot en blanc, vot nul, vot a candidatures extraparlamentàries) a Catalunya, en el darrer cicle electoral, no són un fenomen estructural propi d'una democràcia consolidada, sinó que reflecteixen uns altres aspectes que van més enllà.

A grans trets, l'oposició del govern, principalment CiU, ha volgut explicar aquest creixement de l'abstenció pel descens de la societat arran de la repetició del tripartit, sense respectar la força més votada, Convergència i Unió. Les tres forces que donen suport al govern, PSC, ERC i ICV, consideren que l'abstenció respon a un allunyament entre la classe política i la societat, accentuat en gran part per l'esgotament que va causar el debat estatutari en l'opinió pública. Al marge d'aquests arguments circumstancials, que hi poden intervenir, sense ser excloents els uns dels altres, l'abstenció electoral a Catalunya esdevé un símptoma de la política catalana, que una part important de la ciutadania no troba útil per a resoldre i encarar les seves necessitats.

Els darrers episodis d'un col·lapse. Aquests darrers mesos, diversos episodis han posat de manifest que l'ofec en les infraestructures de Catalunya anava molt més enllà d'allò que la majoria podia preveure. Les avaries constants a la xarxa ferroviària, els endarreriments permanents en la construcció de la línia del TGV, les apagades elèctriques, etc., evidencien

Quan l'oasi era un miratge

una falta constant i històrica d'inversions en infraestructures per part de l'estat a Catalunya i, en general, als territoris dels Països Catalans. Aquests col·lapses infraestructural ha estat denunciat pels principals agents socials de Catalunya: sindicats, organitzacions empresarials, entitats cíviqes. I tots coincideixen a dir que aquest ofec posa en perill el desenvolupament català.

De fet, la migració constant cap a Madrid d'empreses multinacionals amb seu a Barcelona i la pèrdua de pes polític i econòmic de la capital catalana no són cap novetat.

Precisament per combatre, en part, aquest procés d'ofec, és a dir, per resoldre les necessitats polítiques i econòmiques de Catalunya, la legislatura passada els partits parlamentaris catalans van començar a elaborar un nou Estatut de Catalunya. Millorar l'autogovern, millorar el finançament i adequar-lo als canvis socials que Catalunya ha viscut aquests darrers 25 anys: aquests eren els tres principals objectius que els partits catalans volien afrontar amb un nou text estatutari.

Però tant el procés negociador com els primers passos de l'aplicació del nou text aprovat han deixat clar que aconseguir aquestes fites serà molt complicat

i costarà un sobreesforç. Novament, s'imposa la mateixa relació que es va gestar entre Catalunya i Espanya a la transició, que es pot resumir breument en allò que la primera proposa i la segona disposa. De fet, totes les forces catalanes han acabat veient com les maquinàries ministerials anaven publicant noves lleis sense tenir present el nou marc estatutari. De manera que és l'estructura de l'estat que no respecta una llei orgànica, és a dir, una llei aprovada per les Corts espanyoles, i elabora lleis trepitjant competències previstes al nou Estatut català.

L'esgotament del peix al cove. L'elaboració d'un nou Estatut de Catalunya, doncs, lluny de les expectatives despertades en un primer moment —quan semblava que s'obria un canvi de model de l'estat, en què es tendria al reconeixement de la pluralitat de les nacions que l'integren—, ha acabat reforçant el model polític que es va gestar durant la transició, que precisament consagrava la concepció d'un estat mononacional. I, comptat i debatut, s'han acabat repetint estratègies similars en els processos negociadors. En el primer Estatut, els representants polítics catalans van negociar a la baixa amb Madrid per evitar el mal major d'un retrocés en la feble transició, per l'amenaça de la remor de sabres. Ara, en el segon estatut, el perill colpista era poc imaginable —malgrat algunes declaracions fora de to d'algun comandament militar espanyol—; ara ha estat la campanya brutal desfermada pel PP contra la proposta catalana i l'onada anticatalanista que, periòdicament, recorre les entranyes de la terra.

Tot plegat ha fet que pràcticament totes les forces catalanes acabessin assumint l'anomenada estratègia del peix al cove, que va popularitzar Jordi Pujol durant els 23 anys al capdavant del govern de la Generalitat de Catalunya.

Però els resultats obtinguts amb aquesta estratègia han resultat inferiors a les necessitats polítiques i econòmiques de la societat catalana, per l'esforç esmerçat. I la comparació amb alguns altres models també palesa el fracàs dels resultats. Avui els representants polítics catalans, després d'aprovar un segon estatut d'autonomia —des de la transició—, encara han de negociar amb

Manuela de Madre (PSC), Artur Mas (CiU) i Josep-Lluís Carod-Rovira (ERC) van anar al Congrés dels Diputats a presentar l'Estatut aprovat al Parlament de Catalunya.

l'executiu espanyol que els pressupostos generals de l'estat incloguin les inversions pactades en el nou text estatutari. Mentrestant, el govern basc i l'espanyol van pactar a final de juliol un nou sistema de càlcul de la quota basca, és a dir, d'allò que el País Basc pagarà a l'estat en concepte de serveis prestats, dins el concert econòmic fixat des de l'Estatut de Gernika. La comparació deixa clar que, a l'estat espanyol, hi havia més fórmules possibles que s'han aplicat per gestionar una realitat nacional diferent de la castellana.

El fil entre el pragmatisme i la poca ambició. Així doncs, d'alguna manera, les mancances que avui té la política catalana neixen d'un model polític que es va consolidar durant la transició. Amb el pas del règim franquista a les institucions democràtiques, algunes reivindicacions bàsiques defensades per l'Assemblea de Catalunya, integrada per les principals forces catalanes anti-franquistes, van anar cedint terreny a estratègies polítiques més pragmàtiques.

Un dels episodis que determinà el model polític català, basat en el pragmatisme

me que s'acabà configurant en el peix al cove, fou el retorn de Josep Tarradellas com a president de la Generalitat provisional, l'octubre de 1977. Al marge dels debats sobre la figura del primer president de la Generalitat després de la dictadura de Franco, aquella operació va determinar l'esdevenidor de la política catalana. Sovint s'ha parlat de Generalitat restaurada, però en cap cas no s'hi pot considerar, perquè aquell retorn de l'exili del president Tarradellas fou més un retorn simbòlic que no pas una restauració de la Generalitat. Obviament, la institució dirigida pel primer president de l'era monàrquica no tenia res a veure en competències amb la Generalitat republicana, liquidada després de la Guerra Civil.

Sempre esperant el bon gest de l'estat. De manera que aquell episodi va significar que la major part de la classe política catalana assumia el trencament del nexa legitimador de la Generalitat republicana i, doncs, una institució buida de competències, tot esperant de poder negociar amb l'estat un corpus competencial nou.

I aquest corpus ja es perfila amb el procés de negociació constitucional. Allà, de nou, els representants catalans es decanten per actuar amb responsabilitat d'Estat i accepten de deixar el reconeixement de la pluralitat de l'estat per refermar un sistema democràtic incipient. Novament, tot esperant que amb el desenvolupament constitucional Catalunya podria trobar la fórmula d'encaix. Això mateix passa en la negociació de l'Estatut de Sau. El text redactat a Catalunya ja fou fet sota paràmetres de prudència política. I fou encara més revisat durant el procés negociador a Madrid. Tot i les retallades assumides, l'Estatut de 1979 havia de servir per a anar reconstruint allò que durant els quaranta anys del règim dictatorial havien destruït. Tot al contrari, la resposta de l'estat ha estat sempre tendent a l'harmonització. Primer amb el conegut cafè per a tot-hom, que, amb la creació de l'estat de les autonomies, aigualia l'especificitat de les nacions que integren l'Espanya actual. Un procés que s'ha repetit ara amb l'onada de reformes estatutàries escampades per tot l'estat espanyol.

Es pot parlar d'un moment de decadència a Catalunya?

■ **Jordi Porta**
President d'Òmnium Cultural

Crec que hi ha hagut coses una mica inesperades. Per exemple, el fet que, després de trenta anys de democràcia, l'actitud de polítics, reforçada per mitjans de comunicació, a Espanya és

la mateixa que ara fa trenta anys o quaranta. Esperàvem i creïem que havia canviat.

D'una altra banda, els reptes del catalanisme necessiten un nou discurs polític. En són mostres el fet que hi hagi una gran quantitat de plataformes de reflexió del catalanisme. De vegades, dins el mateix partit. Per exemple, a CDC hi ha la Fundació Trias Fargas, la Fundació Jordi Pujol o la Plataforma de la casa gran del catalanisme, que amb certa independència es plantegen el mateix. També passa en alguns altres partits. Al PSC tenen la convenció impulsada per Obiols, i a Esquerra tenen obert un debat intern per a decidir quina estratègia han de seguir.

En tot cas, no sóc partidari d'afegir-me als comentaris crítics permanents contra la classe política catalana. Els reptes són importants i penso que sí que hi ha dues condicions fonamentals: cal tenir més clar el discurs nacional del catalanisme en el futur, però, sobretot, cal una voluntat majoritària per a portar a la pràctica els objectius d'aquest discurs. I això exigeix unitat en les qüestions fonamentals per part dels partits catalans.

A totes les nacions, quan es tracta de decidir el marc institucional bàsic, o quan s'està en perill, s'apel·la a la qüestió d'estat per posar-se tots d'acord. Per a nosaltres, la qüestió d'estat és el nostre marc institucional, se'n digui Estatut, se'n digui estat propi, se'n digui sobirania.

■ **Juan Rosell Lastortras**
President de Foment del Treball Nacional

Es fa difícil utilitzar la paraula "decadència" en una economia que mostra —des de fa anys— un fort ritme de creixement, situat a l'entorn del 4%. El que sí s'ha produït és un creixement

lleugerament inferior al del conjunt de l'Estat, però que en gran part obeeix a una major internacionalització de l'economia catalana, especialment orientada a Europa, que ha registrat un creixement relativament minso. Aquest fet no treu que la bona conjuntura que vivim actualment sigui aprofitada per fer front als reptes i amenaces que se'n deriven: la productivitat ha experimentat un increment suau en un context de diferencial de preus i alta dependència energètica que ens fa més sensibles, i que caldrà reforçar amb una major dotació de capital públic, humà i tecnològic.

Per tot això, és adequat que en moments "dolços", s'endeguin mesures estructurals amb impacte a mig i llarg termini que ajudin a millorar la nostra competitivitat. Mesures que, entre d'altres, passarien per exigir el compliment de la Disposició Addicional Tercera de l'Estatut per tal d'aconseguir una reducció significativa del dèficit d'infraestructures que pateix Catalunya; per donar un nou enfocament a la política educativa i acabar amb el fracàs escolar, potenciant una major presència del trilingüisme a més d'impulsar la Formació Professional i els ensenyaments tècnics universitaris. En definitiva, estem en un moment que no té res de decadent: el que ens trobem davant nostre són reptes que s'han d'afrontar amb decisió justament en aquest moment conjuntural positiu.

■ **Josep M. Álvarez**
Secretari general de la UGT de Catalunya

Des del meu punt de vista, hi ha dues assignatures pendents. D'una banda, la veritable construcció de l'Espanya plural. Fins que no arribi el moment en què els qui formen part d'això que es diu

Espanya no ens reconeguem com a iguals i diferents a la vegada, no acabarem de cohesionar un projecte que uneixi veritablement els territoris al voltant d'un projecte comú.

I, per una altra banda, la recuperació dels drets i les llibertats no ha estat acompanyada d'un veritable conreu dels valors democràtics per part del conjunt de les institucions. Al cap dels anys, la desafecció dels ciutadans i les ciutadanes amb relació a la política i a la gestió de l'interès públic ens hauria d'obligar a dedicar tots els esforços a aquesta tasca.

■ **Joan Coscubiela**
Secretari general de CCOO de Catalunya

Catalunya ha crescut en un milió de ciutadans, la majoria immigrants. Tenim taxes d'ocupació que superen a l'Europa de l'Euro. Mantenim una vitalitat cultural i social important. De decadència res de res. Però per que el creixement no generi des-

igualtats socials i problemes econòmics cal més inversió pública en infraestructures, en educació i en serveis a les persones. I aquestes han estat insuficients per un problema de competències i finançament i també per l'hegemonia d'ideologies lliberals i privatitzadores. L'exigència de la societat als poders públics es senyal de maduresa democràtica. La decadència només es produirà si s'entra en el camí del derrotisme i de la manca d'autoestima. Responsables polítics, dirigents socials i mitjans de comunicació tenim una gran responsabilitat en encertar en les respostes. I en les preguntes.

L'ex-president Jordi Pujol va assistir al debat de les autonomies que es va fer al Senat el 1994. A la dreta, manifestació del 15 de febrer de 2006 a Barcelona amb el lema Som una nació.

Durant els 25 anys següents, les relacions entre la política catalana i l'espanyola han tastat totes les combinacions possibles de la fórmula del peix al cove. Així, CiU, quan va governar a Catalunya va poder aplicar-la amb la dreta espanyola i amb l'esquerra, amb majories absolutes i sense. Amb uns resultats menys magres quan el partit de govern espanyol de torna havia de menester els seus vots per a aconseguir una majoria de govern. I, aquests darrers anys, també s'ha provat la fórmula de pacte entre un govern del PSOE i les anomenades esquerres catalanes.

En tot cas, sigui quin sigui l'equilibri polític de torn, la situació en la qual es troba avui Catalunya evidencia que aquesta fórmula és molt limitada per a aconseguir millores substancials en el camp de l'autogovern polític i econòmic. Aquest model de relació sempre és a les mans del bon gest del govern espanyol cap a les demandes de Catalunya que, des de l'estat, són vistes com una concessió, més que no pas com la satisfacció d'una necessitat catalana. I els resultats han servit més aviat per a maquillar una situació de desigualtat creixent entre l'esforç de l'una part cap a l'altra. Aquest és el model amb el qual arribem al moment actual, amb una Catalunya que, més enllà de les reivindicacions polítiques, es troba enmig d'un ofec infraestructural, per un dèficit

d'inversions públiques acumulat durant anys. Amb un nou Estatut que manté els mateixos mecanismes de relació amb l'estat i que des que fou aprovat no ha apuntat cap indici de canvi de model. Es torna a parlar de comissions per a traspassar competències, de procés de desenvolupament estatutari, etc. I es repeteix el cafè per a tothom, les frenades ministerials per a acomplir la norma catalana, les iniciatives que envaeixen competències.

El catalanisme es repensa. Som, doncs, després de trenta anys, allà on érem, amb la diferència que l'estat espanyol s'ha modernitzat del tot, és més potent i no ha de fer cap concessió per legitimar la seva estructura, avui homologada a qualsevol estat de la UE. I Catalunya, a diferència de fa trenta anys, ja no significa cap referent democràtic dins de l'estat espanyol, ni hi té una potència econòmica capdavantera.

Tots aquests canvis de coordenades fan que les premisses que havien servit en la política catalana durant els tres darrers decennis, avui ja no siguin útils, si més no de la mateixa manera que ho han pogut ser fins ara. I potser aquest fet explica, en part, el desconcert polític a Catalunya, que es reflecteix en el distanciament entre les ofertes polítiques que avui ofereixen les formacions polítiques catalanes i la societat. Un

distanciament que alimenta l'abstencionisme i el vot crític del qual parlàvem al començament.

I tots els partits catalans són conscients que cal un canvi. La prova és que gairebé tots tenen debats interns oberts sobre les estratègies i els horitzons polítics propis. Aquest debat és especialment determinant dins les forces de l'àmbit nacionalista, CiU i ERC, que han viscut a la pròpia carn els resultats limitats del peix al cove. El PSC també comença a replantejar-se estratègies, tot i l'hegemonia política de què disposa a Catalunya. Fins i tot l'ex-president Pasqual Maragall, malgrat restar molt al marge de la seva formació, torna a reivindicar la necessitat que el PSC recuperi un grup propi al Congrés de Diputats, com a necessitat per a esdevenir un interlocutor autònom amb el govern espanyol.

El segon Estatut de Catalunya, aprovat en un referèndum el juny de l'any passat, amb un índex d'abstenció alt, ha acabat essent, més que l'inici d'una nova etapa, la constatació del sostre del model actual de relacions entre Catalunya i Espanya. És lògic de pensar que, aquests mesos vinents, les formacions que es reivindiquen catalanistes reformularan a fons les estratègies i objectius propis, perquè els que han fet servir fins ara han dut on som avui.

Enric Rimbau